

Aalsmeer, Cactuslaan

rapport 1406

Aalsmeer, Cactuslaan

Een Bureauonderzoek

W. v. Breda
R. v. Lil
J. Blom

Colofon

ADC Rapport 1406

Aalsmeer, Cactuslaan
Een Bureauonderzoek

Auteurs: W. v. Breda, R. v. Lil en J. Blom

In opdracht van: Botec Bedrijfsruimtebouw

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, juli 2008

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:
dr. E. Lohof

ISBN 978-90-6836-396-8

ADC ArcheoProjecten
Tel 033-299 81 81
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied	4
Samenvatting	5
1 Inleiding	7
1.1 Algemeen	7
1.2 Doelstelling en vraagstelling	7
2 Methoden	7
3 Resultaten	8
3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik (LS01)	8
3.2 Beschrijving van de huidige situatie (LS02)	8
3.3 Beschrijving van de historische situatie en mogelijke verstoringen (LS03)	8
3.4 Beschrijving van bekende archeologische waarden en aardwetenschappelijke gegevens (LS04)	8
3.5 Gespecificeerde verwachting (LS05)	9
4 Conclusies	10
5 Aanbeveling	10
Literatuur	10
Lijst van afbeeldingen	10
Lijst van tabellen	10

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

Provincie:	Noord Holland
Gemeente:	Aalsmeer
Plaats:	Aalsmeer
Toponiem:	Cactuslaan
Kaartblad:	31 West
Coördinaten:	112599/473600, 112674/473660, 112722/473591, 112648/473534
Bevoegd gezag:	gemeente Aalsmeer
Deskundige namens het bevoegd gezag:	dhr. L. Kiep
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	27439
ADC-projectcode:	4108343
Periode van uitvoering:	April 2008
Beheer en plaats documentatie:	ADC Archeoprojecten, afd. P&B

Samenvatting

In opdracht van Botec bedrijfsruimtebouw b.v. heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Cactuslaan in Aalsmeer (gemeente Aalsmeer). In het plangebied zal een bedrijfsruimte gebouwd worden. Het onderzoek was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

In het plangebied kunnen resten voorkomen uit het Neolithicum. Deze kunnen worden aangetroffen in de top van het Laagpakket van Wormer, dat sinds de afgraving van het veen aan het oppervlak ligt. De kans hierop is klein. Er zijn in de omgeving geen vondsten bekend die duiden op menselijke aanwezigheid in de prehistorie. Mogelijk zijn eventuele resten tijdens de veenafgravingen verdwenen. Eventuele archeologische waarden daterend uit de Bronstijd tot de Late Middeleeuwen zullen door het afgraven van het veen vernietigd zijn. Tot in de 19^e eeuw heeft het plangebied in een meer, en heeft dus onderwater gelegen. Na drooglegging in de 19^e eeuw is het tot in ieder geval 1928 niet bebouwd. Derhalve kunnen ook geen resten uit de Nieuwe tijd worden aangetroffen.

ADC ArcheoProjecten adviseert om in het plangebied geen aanvullend archeologisch onderzoek uit te voeren. Wat betreft de archeologie is er geen belemmering om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegd gezag, zoals aangegeven in de Monumentenwet.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

In opdracht van Botec bedrijfsruimtebouw b.v. heeft ADC ArcheoProjecten een bureauonderzoek uitgevoerd voor het plangebied Cactuslaan in Aalsmeer (gemeente Aalsmeer). In het plangebied zal een bedrijfsruimte gebouwd worden. Het onderzoek was noodzakelijk om te bepalen of bij de voorgenomen activiteiten de kans bestaat dat archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

Het bureauonderzoek is uitgevoerd op 28-03-2008 en 11-04-2008 door: R. v. Lil (prospector), W. v. Breda (archeoloog), J.M. Blom (archeoloog) en E. Lohof (senior prospector).

1.2 Doelstelling en vraagstelling

Het doel van het bureauonderzoek is het verwerven van informatie over bekende of verwachte archeologische waarden binnen het omschreven gebied.

De volgende onderzoeksvragen zijn opgesteld voor het plangebied

- Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard en datering hiervan?

Indien er archeologische waarden aanwezig zijn:

- In welke mate worden deze waarden verstoord door realisatie van de geplande bodemingreep?
- Hoe kan deze verstoring door planaanpassing tot een minimum worden beperkt?

Indien de archeologische waarden niet kunnen worden behouden:

- Welke vorm van nader onderzoek is nodig om de aanwezigheid van archeologische waarden en hun omvang, ligging, aard en datering voldoende te kunnen bepalen om te komen tot een selectiebesluit?

2 Methodes

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1, in het bijzonder de specificaties LS01, LS02, LS03, LS04 en LS05. Het bureauonderzoek wordt gerapporteerd conform LS06.

Het onderzoek bestaat uit zes onderdelen (specificaties LS01 t/m LS06). In de eerste vier onderdelen zijn de volgende werkzaamheden verricht:

- afbakening plangebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik
- beschrijving van de huidige situatie
- beschrijving van de historische situatie en mogelijke verstoringen
- beschrijving van bekende archeologische waarden en aardwetenschappelijke gegevens

Op grond van deze onderdelen wordt een gespecificeerde verwachting van het gebied opgesteld (specificatie LS05). Hierin wordt verwoord of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht. Indien deze worden verwacht worden de (veronderstelde) eigenschappen van de waarden zo gedetailleerd mogelijk aangegeven.

3 Resultaten

3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van het mogelijk toekomstige gebruik (LS01)

Het plangebied ligt in Aalsmeer en heeft een oppervlakte van 0,8 ha. Het wordt begrensd door de Cactuslaan aan de noordwest- en zuidwest zijde, de Legmeerdijk aan de zuidoost kant en de Bachlaan aan de noordwestkant.

Er zijn weinig archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar van het plangebied. Om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting in het plangebied zijn daarom gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarbij een straal van circa 250 meter is aangehouden. Dit is het onderzoeksgebied.

In het plangebied is de bouw van een bedrijfsruimte gepland. Hierbij zal een gebied met een oppervlakte van ca. 8000 m² worden bebouwd.

De consequentie van de voorgenomen ingreep is dat eventuele waardevolle archeologische resten in de ondergrond worden aangetast.

3.2 Beschrijving van de huidige situatie (LS02)

Het plangebied is momenteel in gebruik als grasland.

3.3 Beschrijving van de historische situatie en mogelijke verstoringen (LS03)

De historische situatie is op verschillende historische kaarten als volgt:

Bron	Historische situatie
Kadastrale minuut uit ca. 1815-1830	Het plangebied ligt onderwater.
Historische kaart uit 1849 ¹	Het plangebied ligt in deze periode onderwater, en maakt onderdeel uit van de Poel en de Legmeer.
Bonnekaart uit 1899, 1905, 1919, 1928 ²	Het gebied is inmiddels ingepolderd en droog gemalen. Verder is het plangebied onbebouwd

Het plangebied ligt iets ten oosten van het gehucht Vrouwentroost, dat aan de rand van de Westeinderplassen en ten zuiden van het dorpscentrum van Aalsmeer ligt. De Legmeerdijk, die tevens de weg naar Amstelveen is, is al aanwezig op deze kaart.

Op de Bonnekaart van 1915 is een fort, waarvan de resten nog steeds aanwezig zijn, voor het eerst te zien. Het Fort bij Aalsmeer (of Fort Rijsenhout) is in 1897 gebouwd, als onderdeel van de Stelling van Amsterdam. Tot ca. 1950 werd het fort voor militaire doeleinden gebruikt. Het fort ligt ca. 650 m ten westen van het plangebied. Vlak ten oosten van het plangebied, aan de overkant van de Legmeerdijk, ligt een batterijstelling behorende bij het fort. Op de cultuurhistorische waardenkaart van Noord-Holland is dit aangegeven als een historisch-geografisch punt van hoge waarde. Het fort zelf is op deze kaart als een bouwkundig punt van zeer grote waarde aangegeven.

3.4 Beschrijving van bekende archeologische waarden en aardwetenschappelijke gegevens (LS04)

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Type informatie	Informatie
Geologie ³	Formatie van Nieuwkoop/Hollandveen Laagpakket op Formatie van Naaldwijk/Laagpakket van Wormer: veen op zeelei en -zand (Ni2)
Geomorfologie ⁴	vlakte van getijafzettingen (2M35)
Bodemkunde ⁵	moerige eerdgronden met een moerige bovengrond of een moerige tussenlaag en een niet gerijpte kleiondergrond (Wo/ pMo50)

De regio rond het plangebied is gevormd in het Holoceen, de huidige warme geologische periode die is begonnen na de laatste ijstijd ca. 10.000 jaar geleden. Door de snelle zeespiegelstijging raakte vanaf ca. 8000 jaar geleden een deel van westelijk Nederland overspoeld. Zand en klei werden door de zee

¹ Wolters Noordhoff Atlasproducties 1990.

² Bureau Militaire verkenningen.

³ De Mulder, *et al.* 2003.

⁴ Stichting voor Bodemkartering 1970.

⁵ Stichting voor Bodemkartering 1969.

afgezet. Deze mariene sedimenten worden tot het Laagpakket van Wormer gerekend. Vanaf ongeveer 4000 v. Chr. nam de invloed van de zee af, onder andere door de vorming van strandwallen voor de kust. Hierachter ontstond een rustig milieu waarin zich veen kon ontwikkelen. Dit wordt gerekend tot het Hollandveen Laagpakket. In het plangebied is de veengroei vermoedelijk doorgegaan tot de ontginning in de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Het veen is vanaf deze periodes vrijwel volledig weg gegraven tot op het Laagpakket van Wormer. Door de afgravingen ontstond een meer. Op de bodem hiervan zijn humeuze afzettingen gevormd. Na drooglegging van de Zuiderlegmeerpolder in de 19^e eeuw zijn de afzettingen van het Laagpakket van Wormer weer aan de oppervlakte komen te liggen. De top hiervan is door de ligging op de bodem van het meer humushoudend. Ook kunnen resten van het soms niet volledig vergraven Hollandveen op de mariene afzettingen aanwezig zijn.

Uit bovenstaand overzicht blijkt dat in het plangebied één archeologisch niveau aanwezig kan zijn. Het betreft de afzettingen van het Laagpakket van Wormer. Deze zijn gevormd in het Neolithicum. Vooral de oevers van zoetwatervoerende kreken vormden geliefde vestigingslocaties in deze periode. De kreken en hun oevers kenden een grote variatie in flora en fauna. Het natuurlijke landschap bood daarom goede mogelijkheden voor jacht, visserij en het verzamelen van noten en vruchten. De oevers van deze kreken lagen relatief hooggelegen in het natte landschap en waren daarom geschikt voor bewoning.

Aan de hand van de gegevens van de bodemkaart, de geomorfologische kaart en het AHN (Algemeen Hoogtebestand Nederland) zijn er geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van een kreek(oever) in het plangebied.

In het onderzoeksgebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden vastgesteld:

Bron	Omschrijving
IKAW	lage indicatieve archeologische waarde
Cultuurhistorische waardenkaart provincie Noord-Holland	geen archeologische waarden in de omgeving. Een historisch-geografisch punt van grote waarde en een bouwkundig punt van zeer grote waarde liggen in de omgeving van het plangebied (Fort bij Aalsmeer)
AMK	geen
waarnemingen ARCHISII	geen
vondstmeldingen ARCHISII	geen
onderzoeksmeldingen ARCHISII	geen

De ligging van de waarden is weergegeven in afb. 2.

In het onderzoeksgebied zijn geen archeologische waarden aanwezig. Ca. 500 meter ten westen van het plangebied is in Vrouwentroost wel een aantal meldingen gedaan. Ook ligt hier een monument. Het betreft de kern van Vrouwentroost.⁶ Hier is een bureau- en booronderzoek uitgevoerd door RAAP in 2007. Hieruit is gebleken dat er een antropogene ophogingslaag van 20 tot 75 cm dikte in het plangebied aanwezig is. Deze is gevormd in de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. In dit pakket is een pijpenkop aangetroffen. Op basis van de resultaten is een archeologische begeleiding van de sloop van de huidige bebouwing en een proefsleuvenonderzoek aanbevolen.⁷

3.5 Gespecificeerde verwachting (LS05)

In het plangebied kunnen resten voorkomen uit het Neolithicum. Deze kunnen worden aangetroffen in de top van het Laagpakket van Wormer, dat sinds de afgraving van het veen aan het oppervlak ligt. De kans hierop is klein. Er zijn in de omgeving geen vondsten bekend die duiden op menselijke aanwezigheid in de prehistorie. Mogelijk zijn eventuele resten tijdens de veenafgravingen verdwenen. Eventuele archeologische waarden daterend uit de Bronstijd tot de Late Middeleeuwen zullen door het afgraven van het veen vernietigd zijn. Tot in de 19^e eeuw heeft het plangebied in een meer gelegen. Na drooglegging is het tot in ieder geval 1928 niet bebouwd. Derhalve kunnen ook geen resten uit de Nieuwe tijd worden aangetroffen.

⁶ AMK-terrein 14554.

⁷ Onderzoeksmelding 22196, vondstmelding 404840.

4 Conclusies

Zijn er (aanwijzingen voor) archeologische waarden in het plangebied aanwezig en, zo ja, wat is naar verwachting de omvang, ligging, aard, datering en waardstelling hiervan?

Er zijn geen aanwijzingen voor archeologische waarden in het plangebied aanwezig. Aan de oppervlakte liggen momenteel afzettingen van het Laagpakket van Wormer, dat in het Neolithicum is gevormd. Er zijn in de omgeving echter geen vondsten uit deze periode aangetroffen. Door veenwinning zijn eventuele bewoningsresten uit de Bronstijd tot en met de Middeleeuwen verdwenen. Gedurende de Nieuwe tijd lag het plangebied in een meer. Na drooglegging in de 19^e eeuw is het gebied niet bebouwd. De overige vragen zoals gesteld in de inleiding komen derhalve te vervallen.

5 Aanbeveling

ADC ArcheoProjecten adviseert om in het plangebied geen aanvullend archeologisch onderzoek uit te voeren. Wat betreft de archeologie is er geen belemmering om het terrein vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen het onderzochte gebied toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegd gezag, zoals aangegeven in de Monumentenwet.

Literatuur

Bureau Militaire Verkenningen, verschillende jaargangen (1899, 1905, 1919 en 1928): Aalsmeer, blad 385, 1:25.000.

Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I. Ritsema, W.E. Westerhof & Th.E. Wong (red.), 2003:*De ondergrond van Nederland*. Groningen/Houten (Geologie van Nederland, deel 7).

Stichting voor Bodemkartering, 1969: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 31 West (Utrecht)*. Wageningen

Stichting voor Bodemkartering, 1970: *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, blad 31 West en Oost (Utrecht)*. Wageningen

Wolters-Noordhoff Atlasproducties, 1990: *Grote Historische Atlas van Nederland, deel 1 West-Nederland 1839-1859*, Groningen.

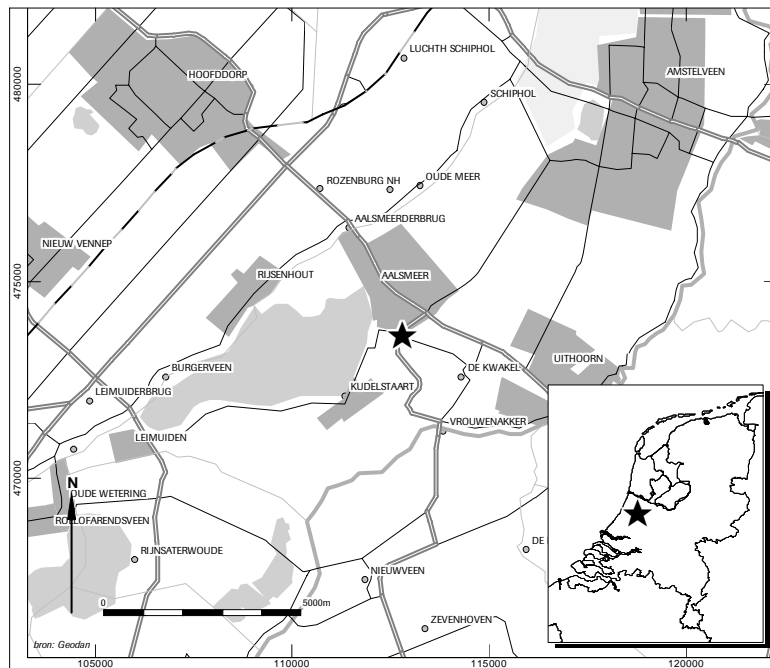
Lijst van afbeeldingen

Afb. 1 Locatie van het plangebied

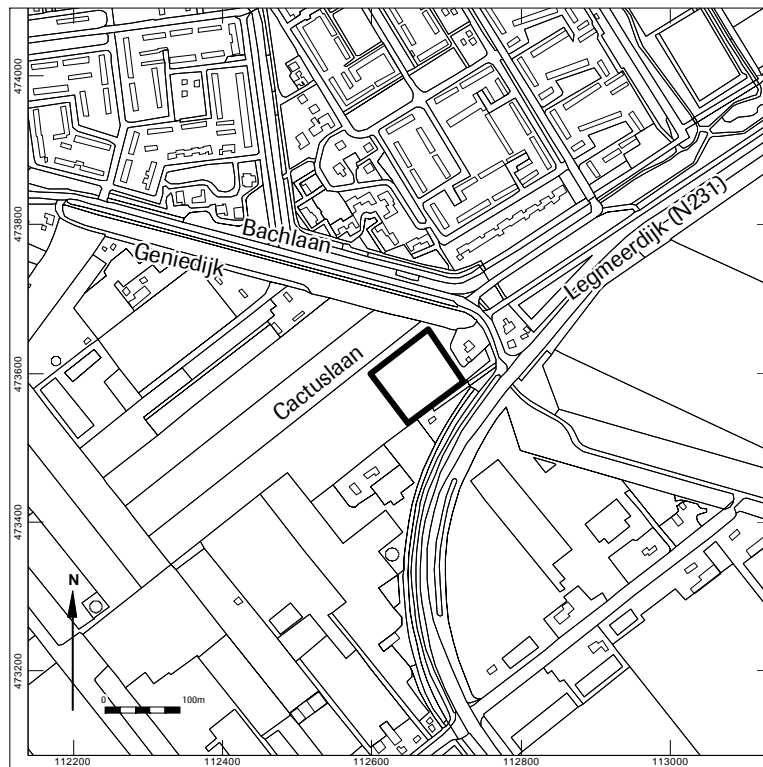
Afb. 2 Indicatieve Kaart Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

Lijst van tabellen

Tabel 1 Archeologische perioden

Aalsmeer Cactuslaan

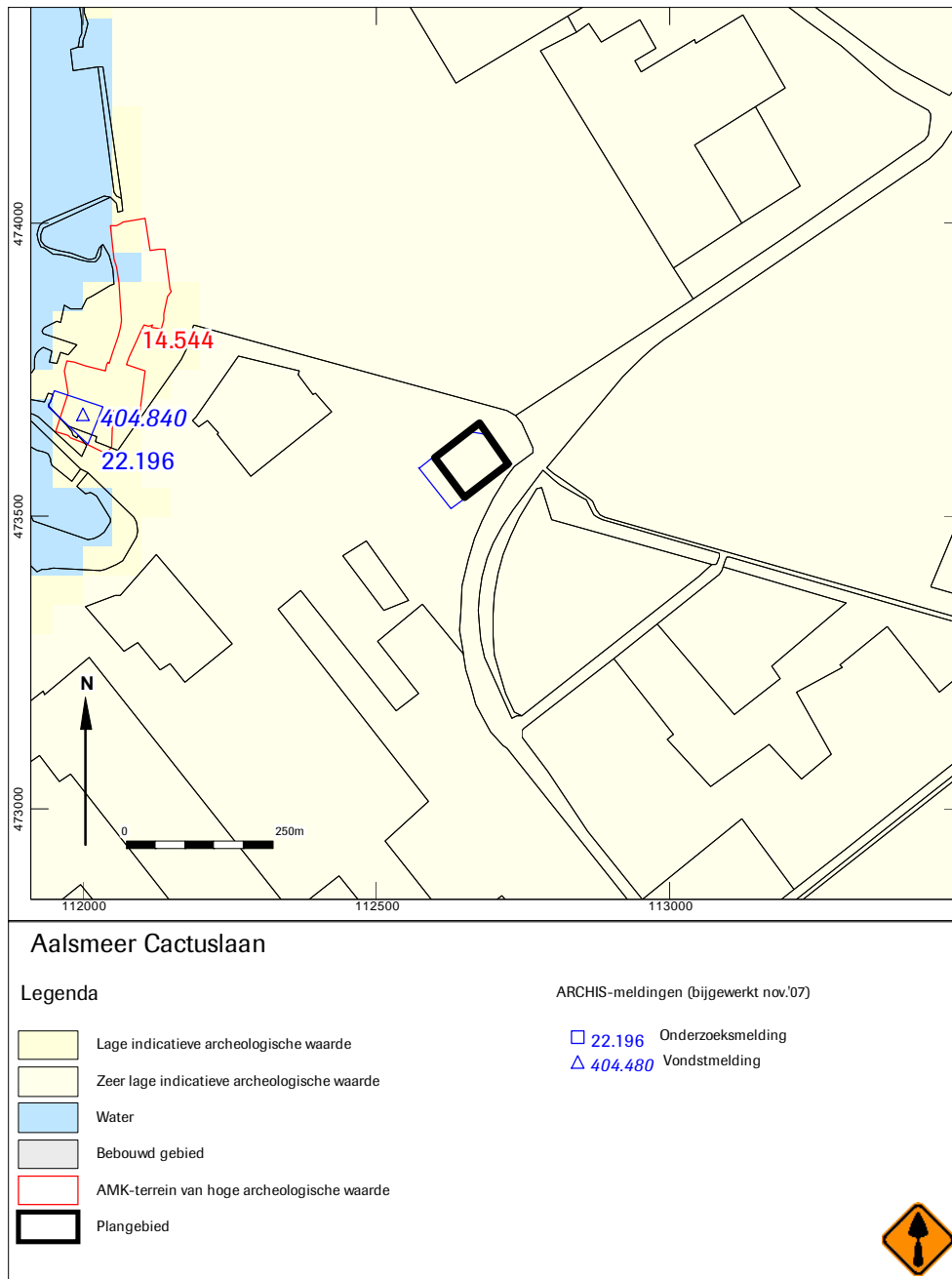
Aalsmeer Cactuslaan

Legenda

 Plangebied

Afb. 1 Locatie van het plangebied

Afb. 2 Indicatieve Kaart Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen